

Маріупольський державний університет

ПРОГРОМАДСЬКИЙ ВЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У ВИКЛИКАХ СЬОГОДЕННЯ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції**

Київ - 2025

Прогромадський вектор університетської освіти у викликах сьогодення: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 24 квітня 2025 року / за заг. ред. О.А.Голюк. Маріуполь: МДУ, 2025. 401 с.

Редакційна колегія:

Блашкова О.М., кандидат педагогічних наук, в.о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Голюк О.А., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Грошовенко О.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Деснова І.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Задорожна-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освіти, декан психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету

Крутій К.Л., доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Мірошніченко В.М., доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Поповська О.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Присяжнюк Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Хаджинова І.В., старший викладач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 16 травня 2025 року)

Статті публікуються в авторській редакції

Другим важливим аспектом є соціалізація дітей з особливими освітніми потребами. У змішаних групах діти мають можливість взаємодіяти з іншими, що сприяє розвитку їх соціальних навичок, емоційної компетентності, а також дає можливість навчитися співпрацювати та сприймати різноманітність серед своїх однолітків. Педагоги повинні створювати умови для такої взаємодії через групові та парні завдання, а також враховувати індивідуальні потреби кожної дитини в контексті групової роботи [2].

Система підтримки включає також використання спеціальних навчальних засобів та ресурсів, таких як адаптовані матеріали, технічні засоби для дітей з обмеженими можливостями слуху або зору. Важливою є роль асистентів вчителя, які можуть надавати індивідуальну допомогу дітям у процесі навчання та взаємодії з однолітками. Для дітей з особливими потребами в дошкільному віці важливим є також психолого-педагогічний супровід, який дозволяє визначити рівень розвитку кожної дитини та своєчасно коригувати навчальний процес [3].

Таким чином, педагогічні стратегії підтримки дітей з особливими освітніми потребами у змішаних дошкільних групах базуються на інклюзивному підході, що забезпечує рівні можливості для навчання і розвитку кожної дитини. Це вимагає від педагогів гнучкості, професіоналізму та здатності адаптувати методи навчання до потреб дітей, створюючи сприятливе середовище для всіх учасників навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильчук О. М. Педагогічні стратегії інклюзивної освіти: теорія та практика. Київ : Академвидав, 2023. 45 с.
2. Сидоренко О. І. Розвиток соціальних навичок у дітей з особливими потребами в умовах дошкільного навчання. Харків : Освіта, 2022. 101 с.
3. Іванова О. О. Інклюзивна освіта в Україні: сучасні тенденції та виклики. Львів : Видавничий центр ЛНУ, 2024. 78 с.

Нетреба М.М.,

к.філол. наук, доцент

кафедри педагогіки та освіти,

Маріупольський державний університет

Кіор О.М.,

вчитель української мови та літератури вищої категорії, учитель-методист,

КЛ «Маріупольський ліцей міста Києва»

директор КЗ «Гімназія зі структурним підрозділом початкової школи 17

Маріупольської міської ради Донецької області»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

В умовах сучасних екологічних викликів особливої актуальності набуває формування екологічної компетентності у молодших школярів, зокрема в дітей з

особливими освітніми потребами (ООП). Це завдання розглядається як важливий компонент початкової освіти, що сприяє розвитку екологічної свідомості та відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Початкова школа – ключовий етап у становленні особистості, формуванні ціннісних орієнтирів і соціальних навичок. Для учнів з ООП цей період потребує особливої педагогічної підтримки. Формування екологічної компетентності в цій категорії дітей є не лише засобом інтеграції в освітній процес, а й шляхом до усвідомленої взаємодії з природою та суспільством.

Екологічна компетентність формує розуміння взаємозв'язку між поведінкою людини та станом довкілля, а також сприяє вихованню активної громадянської позиції. Учні з ООП, які опановують основи екологічної культури, отримують можливість долучитися до процесів сталого розвитку як повноправні учасники освітньої та соціальної спільноти.

Розвиток екологічної компетентності серед учнів початкової школи з ООП передбачає необхідність створення нових та удосконалення існуючих педагогічних умов. Цей процес повинен враховувати сучасні вимоги суспільства, а також включати в себе адаптацію освітнього середовища та спрямованість на формування особистості учня початкової школи з екологічною свідомістю [1, с. 38].

Поняття «педагогічні умови» означає «фактори, обставини і об'єкти, які створюються в освітньому процесі з метою сприяння оптимальному розвитку і навчанню учнів. Вони впливають на організацію, зміст і хід навчального процесу, а також на взаємодію між учнями і вчителем» [2, с. 12]. Ці умови є ключовими елементами в створенні сприятливого середовища для ефективного навчання та розвитку учнів, враховуючи їхні індивідуальні потреби та особливості.

Ефективне формування екологічної компетентності в учнів з особливими освітніми потребами (ООП) значною мірою залежить від професійної діяльності педагогів та створених ними умов навчання. Педагоги несуть відповідальність за організацію повноцінного включення таких учнів в освітній процес і забезпечення їхнього розвитку як активних учасників формування екологічної культури.

Педагогічні умови, що сприяють цьому процесу, охоплюють кілька ключових компонентів:

- матеріально-технічні: наявність відповідного навчального обладнання, дидактичних матеріалів, технічних засобів та спеціалізованих приміщень;
- організаційні: ефективне планування освітнього процесу, раціональне структурування занять, адаптація навчальних методик;
- соціальні: створення позитивного мікроклімату, підтримка взаємодії між учнями та педагогами, сприяння соціальній інтеграції та визнанню досягнень;
- психологічні: забезпечення психологічної безпеки, індивідуалізація підходів, розвиток мотивації та емоційної стабільності учнів;
- методичні: використання інноваційних методик, інтерактивних технологій та ефективних засобів оцінювання знань.

Урахування та інтеграція зазначених педагогічних умов є необхідною передумовою для якісної реалізації освітніх завдань, зокрема у сфері екологічного

виховання. Їхня взаємодія створює сприятливе середовище для розвитку екологічної свідомості та формування необхідних компетентностей в учнів з ООП.

Науковці (Олексенко Т.Д., Мелаш В.Д., Молодиченко В.В.) виділяють наступні риси педагогічних умов, які впливатимуть на формування екологічної компетентності учнів початкової школи з ООП:

- професійний розвиток і готовність учителя початкової школи до формування екологічної компетентності учнів з ООП;
- створення для учнів сприятливого навчального середовища, що забезпечує мотивацію екологічної діяльності та формування екологічних цінностей;
- розширення уявлень дітей з ООП про природоохоронну роботу у практичній діяльності;
- розвиток пізнавальних екологічних інтересів та емоційної сфери учнів з ООП.
- моніторинг якості формування екологічної компетентності, який сприятиме розвитку особистості молодшого школяра загалом [2, с. 13-15].

Визначені педагогічні умови створюють сприятливе освітнє середовище, що сприяє формуванню екологічної компетентності у молодших школярів з особливими освітніми потребами (ООП). Вони забезпечують інклюзивний, адаптивний та практико-орієнтований характер навчання, що відповідає індивідуальним потребам кожного учня.

Реалізація методики формування екологічної компетентності в умовах початкової школи можлива лише за дотримання відповідних педагогічних умов. Їх комплексне впровадження є запорукою ефективності та результативності освітнього процесу в контексті екологічного виховання.

Формування екологічної свідомості серед учнів з ООП є надзвичайно актуальним завданням у сучасному світі, що стикається з глобальними екологічними загрозами. Майбутнє планети значною мірою залежить від покоління, здатного жити в гармонії з природою, дбайливо ставитися до її ресурсів і сприяти їх відновленню.

Таким чином, створення умов для формування екологічної компетентності в учнів з ООП є ключовим елементом сучасної освітньої політики. Сприяючи розвитку екологічного світогляду, педагоги формують підґрунтя для виховання відповідальних громадян, які дбатимуть про довкілля та сприятимуть сталому розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вержиховська О. М., Рудзевич І. Л. Теорія і методика виховання дітей в спеціальній школі: навчально-методичний посібник / 2-ге вид., перероб. і доп. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 292 с.
2. Олексенко Т.Д., Мелаш В.Д., Молодиченко В.В. Формування екологічного мислення молодших школярів: навч.-метод. посіб. Мелітополь: Лух, 2019. 267 с.